

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

viite: Lausuntopyyntö HE 76/2022 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LUONNONSUOJELULAIKSI JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan ympäristövaliokunta pyytää Satakuntaliiton lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Satakuntaliitto toteaa kannanottonaan seuraavaa

Satakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle koskien luonnonsuojelulakia ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamista.

Satakuntaliitto on antanut lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta lausuntopalvelu.fi-järjestelmässä 30.8.2021. Viitaten aiemmin annettuun lausuntoon Satakuntaliitto nostaa tässä lausunnossa esille aiemmassa lausunnossa esitettyjä kannanottoja.

Satakuntaliitto toteaa, että lakiesitys on kokonaisuutena selkeä ja toteutuessaan sen avulla pystytään edistämään luontokadon etenemisen hillitsemistä ja voimassa olevien direktiivien ja sopimusten toteuttamista. Luontokadon hillitsemisen osalta on kuitenkin otettava huomioon, että luonnonsuojelulaki on vain yksi osa pyrittäessä hillitsemään luontokatoa ja toimiin tulee ryhtyä myös muun lainsäädännön osalta. Uhanalaisten luontotyyppien huomioiminen laissa on merkittävä uudistus kuten myös Suomen Luontopaneelin asettaminen.

1 luku Yleiset säännökset

- Lausunnolla olevasta esityksestä on poistettu selvilläoloa koskeva velvollisuus verrattuna lain luonnosversioon. Selvilläoloa koskevan velvollisuuden poistamista on vielä hyvä harkita osana lakiesityksen hyväksymiskäsittelyä.

Satakuntaliitto totesi luonnoksesta antamassaan lausunnossa seuraavaa: Varovaisuusperiaate, selvilläoloa koskeva velvollisuus ja ympäristötietoisuuden edistäminen ovat uusia pykälä. Ottaen huomioon käynnissä olevan luontokato ja lajien uhanalaistuminen Satakuntaliitto piti varovaisuusperiaatetta, selvilläoloa koskevaa velvollisuutta ja ympäristötietoisuuden edistämistä tarpeellisina pykälinä. Edellä todetun toteamuksen perusteluissa todettiin, että varovaisuusperiaate ja selvilläoloa koskeva velvollisuus kytkeytyvät toisiinsa ja nostavat esiin tiedon tarpeen merkityksen osana luontoa koskevaa toimintaa ja päätöksentekoa. Samalla viitattiin lausunnolla olleen lakiluonnoksen säädöskohtaisiin perusteluihin, joissa todettiin, että selvilläoloa koskeva säännös toteuttaisi osaltaan myös perustuslain 20 §:ssä säädettyä ”vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille”-periaatetta. Lisäksi lausunnossa todettiin, että selvilläoloa koskeva velvollisuus korostaa myös tietojärjestelmien merkitystä ja sitä, että

tietojärjestelmien tulee olla toimivia ja käytettävissä olevan tiedon luotettavaa. Selvillöoloa koskien on pidettävä mielessä myös uuden tiedon hankkimisen ja maastossa tehtävien selvitysten merkitys.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

- Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat on nostettu ehdotuksessa omaksi luvuksi, mikä Satakuntaliiton mielestä selkeyttää luonnonsuojelua koskevan hallinnon esittämistapaa lainsäädännössä.

Suomen ympäristökeskus ja Luonnontieteellinen keskusmuseo on määritelty luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaisiksi. Näiden asiantuntijaviranomaisten tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

- Satakuntaliitto toistaa lakiluonnoksesta antamassaan lausunnossa esittämän toteamuksen: Luonnonsuojelulain toteuttamisen edistämisen kannalta on muun muassa uhanalaisia luontotyypppejä koskevan tiedon osalta tärkeää, että valtakunnallisille asiantuntijaviranomaisille säädetään asetuksessa velvollisuus tuottaa myös maakuntatasoista tietoa uhanalaisista luontotyypeistä alueellisten biodiversiteettistrategioiden ja toimintaohjelman sekä maankäytön suunnittelun tueksi. Myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille tulee asettaa toiminta-alueen koskeva seurantavelvollisuus.

Luontotiedon saatavuuden osalta on hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, että kuntien käytössä on analysoitua luontotietoa vähintään maakuntatasoisesti. Myös maakunnan liitot hyödyntävät luontotietoa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa suunnitteluprosesseissa ja aluekehittämistyössä. Lisäksi tarvitaan ohjeistusta ja hyviä esimerkkejä toimintamalleista niin isojen kuin pienten kuntien tarpeisiin. Kuntien käyttöön tulisi varata myös mahdollisuus hakea erillisrahoitusta luonnon kestävää käyttöä edistäviin hankkeisiin. ELY-keskusten riittäviin resursseihin tulee kiinnittää huomiota, jotta ELY-keskus pystyy osallistumaan ja antamaan apua tiedollista tukea luonnon monimuotoisuutta koskevan tehtäväkentän edistämistoimissa.

- Suomen Luontopaneelin asettaminen on merkittävä uudistus nykyiseen lakiin verrattuna ja näin luontopaneelin toiminta saa lainsäädännöllisen perustan olemassaololleen. Luontopaneelin asettamisella korostetaan riippumattoman tieteellisen tiedon merkitystä osana luonnon monimuotoisuutta koskevan politiikan suunnittelua ja päätöksenteon tukea.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

- Ehdotuksen 13 §:ssä säädetään kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laadinnasta. Pykälä olisi uusi ja ympäristöministeriö vastaisi kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian (biodiversiteettistrategia) ja strategian toimeenpanevan toimintaohjelman laatimisesta yhteistyössä muiden ministeriöiden ja keskeisten tahojen kanssa. Satakuntaliiton käsityksen mukaan uusi pykälä luo toiminnalle lainsäädännöllisen pohjan ja selkeyttää kokonaisuutta. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategia ja sen tueksi laadittu toimintaohjelma ovat jo nyt vakiintunut osa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen liittyvää kokonaisuutta.
- Ehdotuksen 13 §:ssä on nostettu esiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rooli kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laadinnasta alueellisella tasolla. Säännös mahdollistaa kansallisen strategian ja toimintaohjelman laadinnan alueellisella tasolla, mutta toisaalta säännös on luonteeltaan väljä ja se asettaa maan eri osat eriarvoiseen asemaan siksi, että alueellisen

strategian ja toimintaohjelman laadinta on vapaaehtoista. Satakuntaliitto totesi luonnoksesta antamassaan lausunnossa, että lainkohtaa tulee tarkistaa siten, että ELY-keskuksille asetetaan velvollisuus laatia alueelleen biodiversiteettistrategiaa ja toimintaohjelmaa koskeva luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelma yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa. Samalla lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että ELY-keskuksille tulee varata riittävät resurssit alueellisten toimeenpanosuunnitelmien ja suunnitelmien laatimiseen liittyvän alueellisen vuorovaikutuksen toteuttamiseen.

Alueellisen luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelman laadinta on tarpeellinen edistettäessä uhanalaisten luontotyyppien ja lajien huomioon ottamista lupaprosesseissa ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa aluetason suunnittelussa niin maakunta- kuin kuntatasollakin. Kyseisessä lainkohdassa on myös mainittu, että strategian ja toimintaohjelman sekä alueellisen toimeenpanosuunnitelman valmistelun ja seurannan tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon, mikä asettaa haasteen myös aluetason tiedon tuottamiselle.

Satakuntaliitto pitää hyvänä, että lakiesityksen 13 §:n viimeiseen momenttiin on lisätty maininta siitä, että valmistelussa on otettava huomioon ilmastolain (609/2015) 7–9 §:ssä tarkoitetut suunnitelmat.

6 luku Luonnonsuojelualueet

- Verrattuna lakiluonnokseen on kansallispuistoja koskevaa pykälää (44 §) muutettu siten, että kansallispuistojen minimipinta-alaa on laskettu luonnoksessa esitetystä 3000 ha:sta 1000 hehtaariin. Satakuntaliitto kannattaa tehtyä muutosta.

7 luku Luontotyyppien suojelu

- Verrattuna olemassa olevaan luonnonsuojelulakiin lakiesityksessä on uutta, että uhanalaiset luontotyypit on nostettu esiin omana pykälänä (64 §). Tämä on tarpeellinen uudistus, kun otetaan huomioon viimeisimmän Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuutta koskevan arvioinnin tulokset ja myös käynnissä oleva ilmastomuutos. Tarkoitus on, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä luontotyyppien määrittelyperusteista.

Verrattaessa lausunnolla olleeseen luonnosversioon uhanalaisen luontotyyppien huomioon ottamista on muutettu siten, että uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottaminen koskee pelkästään viranomaisten päätöksentekoa (65 §). Muutos on toisaalta selkeä, mutta toisaalta vastuu uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottamisesta on asetettu pelkästään viranomaiselle. Satakuntaliiton käsityksen mukaan uhanalaisia luontotyyppiejä koskeva lisäys luonnonsuojelulakiin nyt esitetyssäkin muodossa edistää niiden nykyistä parempaa huomioimista lupakäsittelyssä ja luonnonvarojen hyödyntämisessä.

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

- Maisemanhoitoaluetta koskeva 93 § vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan lain 32 §:ää. Voimassa olevan luonnonsuojelulain mukainen käsite maisema-alue ehdotetaan muutettavaksi maisemanhoitoalueeksi. Satakuntaliitto toistaa luonnoksesta antamassaan lausunnossa esittämän toteamuksen: Ehdotettu muutos on sanallisesti pieni, mutta merkittävä siinä mielessä, että se korostaa niitä tavoitteita mitä maiseman suojelulla luonnonsuojelulaissa tavoitellaan. Maisemanhoitoalueen perustamiseen liittyvää houkuttelevuutta tulisi lisätä maisemanhoitoalueille suunnatuilla avustuksilla.

11 luku Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

- Verrattuna lausuntoluonnokseen on luvun 11 otsake muutettu aiemmasta "Ekologisen kompensaation toteuttaminen" muotoon "Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio". Satakuntaliitto totesi luonnoksesta antamassaan lausunnossa, että ekologista kompensaatiota koskeva lisäys luonnonsuojelulakiin on tarpeellinen, mutta sen käyttö tulee olla tiukasti säädelty ja sen toteuttamista tulee seurata. Tarpeen vaatiessa tulee ryhtyä erillisiin toimenpiteisiin, jos lain tarkoittama kompensaatiomahdollisuus johtaa alueellisesti ja paikallisesti luonnonarvojen heikentymiseen.

Nyt esitetyssä muodossa ekologinen kompensaatio perustuu vapaaehtoisuuteen. Satakuntaliitto pitää ekologista kompensaatiota koskevaa lisäystä lakiin tarpeellisenä ja toteaa, että lain hyväksymiskäsittelyssä tulee harkita ekologista kompensaatiota koskevan muotoilun muuttamista lausunnolla olevassa lakiluonnoksessa olleeseen muotoon.

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

- Luontoa koskevalla tiedolla, tiedon saatavuudella ja tiedon jalostamisella käyttökelpoiseen ja ymmärrettävään muotoon on suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden edistämisessä. Satakuntaliitto pitää tärkeänä, että kuntien ja maakuntien tarvitsemaa luontotietoa tulee olla helposti saatavilla ja sen tulisi olla käyttökelpoisessa muodossa, jotta luontotiedot saadaan kattavasti käyttöön kuntien ja maakuntien päätöksenteossa ja toiminnassa. Luontotiedon hallintaa tulisi kehittää niin, että myös kunnissa syntyvä mittava luontotietovaranto olisi laajasti yhteiskunnan käytössä ilman ylimääräistä rasitetta kuntien hallinnolle.
- 120 §:n mukaan kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toiminnassa syntyviä luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevia tietoja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tallettavaksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään, mikäli tietojen suora tallettaminen tietojärjestelmään ei ole mahdollista. Lakiin kirjattu muotoilu luonnon monimuotoisuutta koskevan tiedon toimittamisesta ELY-keskuksille on oikeansuuntainen ja näin toimien ELY-keskus tallettaa ja samalla voi tarvittaessa käydä läpi talletettavan tiedon laatua tietojärjestelmään tallettaessaan.

Huomiot muihin lakeihin ja ehdotettuihin muutoksiin

- Alueidenkäytön suunnittelun näkökulmasta on tulevilla lakien valmisteluissa kiinnitettävä erityistä huomiota luonnonsuojelulain, maankäyttö- ja rakennuslain, vireillä olevan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ja rakentamislain keskinäiseen suhteeseen, soveltamisaloihin ja viranomaisrooleihin. Myös käsitteistön ja määritelmien yhteneväisyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Lausunnon on valmistellut ympäristöasiantuntija Anne Savola, anne.savola@satakunta.fi, p. 050 5961362

SATAKUNTALIITTO

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta kirjaamo@satakunta.fi